

บทที่ 4

การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลกรณีความเสียหายเกิดจากทรัพย์สินอันตราย ตาม ปพพ.มาตรา 437 วรรค 2 และ พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

จากการที่ผู้เขียนได้ทำการวิจัยมาในบทที่ 2 และ 3 แล้ว โดยมีแนวความเห็นว่า ความรับผิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย ตาม ปพพ.มาตรา 437 วรรค 2 และ พรบ. วัตถุอันตราย 2535 มีแนวความรับผิดเป็นอย่างเดียวกัน คือ เป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) แต่ก็มีใช้เด็ดขาดโดยสมบูรณ์ (Absolute Liability) เพราะยังมีข้อแก้ตัวให้พ้นผิดได้ 2 ประการ คือ ต่อสู้ว่าความเสียหายเกิดขึ้นเพราะอุบัติเหตุ หรือเป็นความผิดของผู้เสียหายเอง อย่างไรก็ตาม การฟ้องร้องคดีละเมิดยังมีความสับสนอยู่บ้างในการบรรยายคำฟ้อง เนื่องจากความรับผิดตามมาตรา 437 แม้จะมีบทบัญญัติอยู่ในเรื่องละเมิดเช่นเดียวกับมาตรา 420 แต่หลักเกณฑ์ความรับผิดของทั้งสองมาตรานี้ก็แตกต่างกัน ที่ผ่านมาโจทก์มักจะบรรยายว่าจำเลยได้กระทำการโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย และเมื่อโจทก์จะฟ้องจำเลยให้รับผิดตามมาตรา 437 โจทก์ก็ยังคงบรรยายฟ้องว่าจำเลยได้กระทำโดยประมาทเลินเล่อให้เห็นด้วยเสมอ ทั้งๆ ที่ความรับผิดตามมาตรา 437 มิได้เป็นความรับผิดที่ต้องอาศัยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่ประการใด นอกจากนี้ พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็เป็นกฎหมายใหม่ที่เกิดขึ้นโดยการแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่เดิม คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2510 โดยมีหลักความรับผิดเป็นแนวเดียวกับมาตรา 437 จึงเป็นการสมควรที่ผู้เขียนจะวิจัยปัญหาในส่วนนี้โดยจะวิจัยถึงการบรรยายฟ้องที่ถูกต้อง รวมทั้งหน้าที่นำสืบและภาระพิสูจน์ตามกฎหมายลักษณะละเมิดนี้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

การบรรยายฟ้อง

ในการที่จะบรรยายฟ้องว่าอย่างไรนั้น ย่อมแล้วแต่กรณีที่เกิดขึ้นว่าต้องด้วยบทบัญญัติมาตราใดบ้าง และโจทก์จะตั้งรูปคดีไปในทางใด แล้วจึงบรรยายให้แจ้งชัดโดยกล่าวถึงสภาพแห่งข้อหาของโจทก์ คำขอบังคับและข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหา เช่นว่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตาม ปพ.มาตรา 172 วรรค 2

อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมายังมีการบรรยายฟ้องคดีละเมิดส่วนบุคคลอยู่ กล่าวคือเมื่อโจทก์จะฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามมาตรา 420 โจทก์ก็บรรยายฟ้องว่าจำเลยโดยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย และเมื่อโจทก์จะฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบตามมาตรา 437 โจทก์ก็ยังคงบรรยายฟ้องว่าจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหายเช่นเดียวกัน ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะไม่เข้าใจหลักเรื่องความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น หรือความรับผิดที่เกิดจากทรัพย์ หรือโจทก์แม้จะเข้าใจ แต่ก็ถือเสียว่ากันไว้ดีกว่าแก้ เพราะแม้จะไม่เป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อต้องรับผิดชอบที่มีบทบัญญัติโดยเฉพาะ¹ แม้ในปัจจุบันก็ยังมีกร่างฟ้อง ในทำนองนี้อยู่ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

คดีหมายเลขคำที่ 4220/2535 ระหว่างนางลัดดาวัลย์ พันธุ์มุง โจทก์ การทำเรือแห่งประเทศไทยที่ 1 กับพวกรวม 12 คน จำเลย โจทก์บรรยายฟ้องว่า

จำเลยที่ 1 ถึงจำเลยที่ 12 มีทรัพย์สินเป็นของอันตรายได้โดยสภาพไว้ในครอบครอง กล่าวคือ จำเลยที่ 1 ดำเนินการของกิจการทำเรือ และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับการทำเรือ มีคลังสินค้าในอาณาบริเวณของจำเลยที่ 1 เป็นอาคารสถานที่จัดเก็บรักษาสินค้านำเข้าจากต่างประเทศและมีคลังสินค้าเรียกว่า "คลังสินค้าอันตราย" เป็นอาคารสถานที่จัดเก็บรักษาสินค้านำเข้าวัตถุดิบ สารเคมีอันตราย ได้แก่ สารเคมี เมธิลโบรไมด์ พาราฟอร์มมาลดีไฮด์ คาร์บอนแบล็ก แคลเซียมคาร์ไบด์ โซดาแอส ไตรคลอโรไอโซไซเอนิทริก กรดฟอสฟอรัสโบรไมด์ ไคเมโทเอท กรดไนตริก สารฟอสฟอรัส ซึ่งเป็นทรัพย์สินอันตรายโดยสภาพ

¹ ไพจิตร บุญพันธุ์, คำอธิบาย ปพพ. เรื่อง ข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย พิมพ์ครั้งที่ 2, 2533, น.52

เป็นสารเคมีที่เกิดไฟลุกไหม้ได้ จำเลยที่ 1 ในความรับผิดชอบจัดการควบคุมดูแลและดำเนินงานของจำเลยที่ 2 ถึงจำเลยที่ 12 ทราบดีว่าคลังสินค้าอันตรายเป็นอาคารสถานที่จัดเก็บรักษาสารเคมีอันตรายดังกล่าวที่สามารถเกิดไฟลุกไหม้ได้จึง เรียกคลังสินค้านี้ว่าคลังสินค้าอันตราย ซึ่งจำเลยทั้งสองต้องใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ในการปลูกสร้างอาคารที่ป้องกันแสงแดด มิให้ทำปฏิกิริยากับสารเคมีจนเกิดการลุกไหม้ รวมทั้งมีมาตรการในการจัดเก็บที่มีการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพในการควบคุม ไม่ให้สารเคมีหรือวัตถุเคมีในคลังสินค้าเกิดการลุกไหม้และลุกลามไปนอกบริเวณคลังสินค้าอันตรายได้ แต่จำเลยทั้งสองหาได้ใช้ความระมัดระวังให้เพียงพอไม่ เป็นเหตุให้ไฟลุกไหม้เรื่อยมา จนกระทั่งเมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2534 ได้เกิดไฟลุกไหม้ขึ้นบริเวณคลังสินค้าอันตรายที่ 3 เกิดการระเบิดเปลวไฟจากแรงระเบิดลุกลามไปตามคลังสินค้าอันตรายซึ่งเก็บสารเคมี วัตถุเคมีไว้และบ้านเรือนราษฎรชุมชนพัฒนาใหม่ (เกาะลาว) รวมทั้ง ไฟไหม้บ้านเรือนและทรัพย์สินของ โจทก์เกิดความเสียหายคิดเป็นเงินทั้งสิ้น 44,000 บาท รายละเอียดปรากฏตามบัญชีทรัพย์สินและความเสียหาย เอกสารท้ายฟ้องหมายเลข 1

การกระทำของจำเลยทั้งสองจึง เป็นการกระทำละเมิดซึ่งจะต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายจำนวนเงินดังกล่าวให้แก่โจทก์ ในฐานะร่วมกันเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินอันตรายได้โดยสภาพและร่วมกันประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินของโจทก์ และต้องร่วมกันชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีจากต้นเงินดังกล่าว นับตั้งแต่วันที่กระทำละเมิด (2 มีนาคม 2534) ถึงวันฟ้องคิดเป็นดอกเบี้ย 3,345 บาท รวมเป็นเงินที่จำเลยทั้งสองต้องร่วมกันชดใช้ให้แก่โจทก์ เป็นเงินทั้งสิ้นจำนวน 47,945 บาท

โจทก์ได้ติดตามทวงถามหลายครั้งหลายหนแล้ว แต่จำเลยทั้งสองก็เพิกเฉยตลอดมา จึงต้องฟ้อง

คดีนี้ ต่อมาได้มีการประนีประนอมยอมความกันโดยจำเลย (การทำเรื่องแห่งประเทศไทย) ได้ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้กับโจทก์ จึงไม่ปรากฏคำให้การของจำเลยว่าจะต่อสู้คดีอย่างไร แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าโจทก์ได้บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินอันตรายตามมาตรา 437 วรรค 2 แต่โจทก์ก็ยังบรรยายฟ้องต่อไปอีกว่าจำเลยได้ร่วมกับประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้ทรัพย์สินของโจทก์ ซึ่งเป็นการบรรยายฟ้องตามมาตรา 420 ด้วย ใน

ขณะเดียวกัน และไม่ปรากฏว่ามีคดีไหนที่บรรยายฟ้องตาม ปพพ.มาตรา 437 โดยไม่อ้างมาตรา 420 ด้วย

เมื่อมาพิจารณามาตรา 437 ซึ่งกรรมาร่างกฎหมายอ้างไว้ว่ามีที่มาจากประมวลกฎหมาย แห่งฝรั่งเศส มาตรา 1384 วรรค 1 นั้น Professor Andre Tunc เป็นผู้ทำอธิบายที่มาของ กฎหมายแห่งฝรั่งเศส มาตรา 1384 ไว้ดังนี้¹

"The law developed on the basis of the article 1384 rests on two foundations : (a) a rule of evidence : a presumption of fault or, more precisely, a presumption of causation, which can be rebutted by evidence that the damage was caused by a (normally) 'unforeseeable and irresistible' external event; and (b) a rule of substance : an absolute liability for the damage resulting from a defect of the thing or failure (even health failure) of one of the parties (the failure of the injured party discharging, of cause, the keeper)."

ซึ่งสรุปใจความได้ว่าที่มาของมาตรา 1384 แห่งประมวลกฎหมายแห่งฝรั่งเศสมี 2 ประการ คือ²

1. กฎแห่งการนำสิ่งภายนอก กล่าวคือ เป็นข้อสันนิษฐานความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นบทสันนิษฐานเหตุแห่งความเสียหาย ซึ่งอาจนำสืบหักล้างได้ว่า ความเสียหายเกิดขึ้นเพราะ เหตุวิปลาคติไม่อาจคาดหมายได้ หรือไม่อาจต่อต้านได้ หรือเหตุนอกอำนาจ และ

¹ Tunc International, 39 Louisiana L.Rev (1979) p.1051 อ้างใน Cambridge Studies in International and Comparative Law

² สุขุม สุภณิตย์, คำอธิบายปพพ.ลักษณะละเมิด 2532 คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, น.151

2. กฎแห่งสสาร (ทรัพย์สิน) ซึ่งเป็นความรับผิดชอบเกิดความเสียหายอันเกิดขึ้นจากข้อบกพร่องในตัวสิ่งของ (ทรัพย์สินหรือข้อบกพร่อง) รวมทั้งความบกพร่องในสภาพของผู้ควบคุมดูแลทรัพย์สิน

อย่างไรก็ตาม ในการร่าง ปพพ.มาตรา 437 วรรค 2 มิได้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งมาตรา 1384 วรรค 1 ของฝรั่งเศสมาใช้ทั้งหมด เพียงแต่พิจารณาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้บทบัญญัตินั้น ๆ ในต่างประเทศและขจัดปัญหานั้นไป โดยการร่างหลักการในรายละเอียดขึ้นใหม่ตามแต่ที่จะเห็นสมควร

ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 1384 นี้ ในที่สุดศาลสูงฝรั่งเศส en-Chambres revnies ได้อธิบายเหตุผลว่า มาตรา 1384 ประโยคสุดท้ายแห่งวรรคคัมมี ได้ก่อข้อสันนิษฐานความรับผิด (Presumption of Responsibility) จึงไม่เป็นข้อสันนิษฐานเด็ดขาดเพราะผู้ดูแลอาจหักล้างความรับผิดได้ โดยอ้างเหตุยกเว้นความรับผิดในเหตุอื่น คือเหตุสุดวิสัยหรือความผิดของผู้เสียหาย³

ดังนั้น ปพพ.มาตรา 437 จึงเป็นบทบัญญัติที่ด้วยข้อสันนิษฐานความรับผิด⁴ คือกฎหมายสันนิษฐานว่ามีความผิด มาตรา 437 จึงไม่นำไปใช้ในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยมีทรัพย์สินอันตราชเป็นเครื่องมือในการทำละเมิด แต่จะใช้บังคับในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากตัวทรัพย์สินเองเป็นเหตุ โดยไม่มีความผิด (จงใจ/ประมาทเลินเล่อ) ของบุคคลมาเกี่ยวข้อง การบรรยายฟ้องของโจทก์จึงไม่ต้องบรรยายฟ้องว่าจำเลยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ และในทางกฎหมายลักษณะพยาน โจทก์เพียงแต่นำสืบข้อเท็จจริงดังที่กฎหมายบัญญัติเพื่อให้เข้าข้อสันนิษฐาน ดังนั้นคำพิพากษาของศาลจึงไม่จำเป็นต้องถึงความจงใจ หรือประมาทเลินเล่อของจำเลยก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติโจทก์มักบรรยายฟ้องทั้ง 2 มาตราในฉบับเดียวกัน คือ

³ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2518, น. 253.

⁴ ไพจิตร บุญพันธุ์, คำอธิบายเฉพาะเรื่อง ปพพ. ข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2533, น. 52.

มาตรา 420 และ 437 โดยในศาลเป็นผู้วินิจฉัยว่าคำฟ้องของโจทก์จะปรับเข้ากับมาตราไหนเองได้ จึงทำให้มีคำพิพากษาของศาลหลายฉบับที่วินิจฉัย ไปถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยด้วย เช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 963/2467 - จำเลยเอาขวดน้ำมะเน็ดบรรจุน้ำกำมะถันวางไว้ที่ห้องโรงทำน้ำมะเน็ด เด็กๆ รวมทั้งบุตร โจทก์เข้าไปเล่นในโรงงานทำน้ำมะเน็ด บุตร โจทก์ก็ยกขวดน้ำกรดซึ่งหลงเข้าใจว่าเป็นน้ำมะเน็ดจะดื่ม น้ำกรดหาราดตัวเป็นแผลสาหัสต่อมา 20 วันถึงแก่ความตาย โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจำเลยปล่อยให้เด็กเข้าไปเล่นในโรงงานทำน้ำมะเน็ดอยู่เสมอ ซึ่งรู้หรือควรรู้ว่าเป็นที่ใกล้อันตราย ช้ายังเอาขวดน้ำกรดตั้งทิ้งไว้บนพื้นโดยไม่ระวัง เพราะเป็นของที่อาจทำอันตรายต่อชีวิตมนุษย์ได้ วินิจฉัยว่าจำเลยเป็นผู้ประมาทเลินเล่อใกล้กับเหตุ ต้องรับผิดชอบเหตุที่เกิดขึ้น

คดีนี้ เป็นเรื่องทรัพย์สินอันตรายทำให้เกิดความเสียหายตาม ปพพ.มาตรา 437 วรรค 2 แม้จำเลยไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อก็ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยถึงความประมาทเลินเล่อของจำเลยอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 408/2478 - ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า น้ำมันเบนซินเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ คดีนี้ลูกจ้างของจำเลยต่อท่อสูบน้ำจากรถไถล้อไถดินของร้านจำหน่ายน้ำมัน แต่มีเตาตั้ง เชื่อมยาวห่าง 4 เมตร ใช้น้ำมันระเหยทำให้เกิดไฟไหม้ ศาลฎีกาเห็นว่าเจ้าของร้านน้ำมันต้องรับผิดชอบไม่ใช่บริษัทจำเลย เพราะมีหลักกฎหมายว่า บุคคลที่ก่อให้เกิดการกระทำขึ้นบนทรัพย์สินของผู้อื่น หากมิได้ใช้ความระมัดระวังตามควรและเกิดอันตรายขึ้น ผู้นั้นต้องรับผิดชอบตามมาตรา 420 โดยไม่ต้องคำนึงว่าตนทำเองหรือให้ผู้อื่นทำ คดีนี้ความรับผิดชอบในการย้ายเตาไฟหรือดับไฟก่อนน้ำมันระเหยตกอยู่แก่ร้านจำหน่ายน้ำมันต้อง ใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ

ท่านอาจารย์พจน์ ปุณฺณปาตมกล่าว่า คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เป็นตัวอย่าง ในข้อที่ว่าน้ำมันเบนซินเป็นทรัพย์สินอันตราย แต่การวินิจฉัยความรับผิดชอบได้รับคำตำหนิจากนักกฎหมายว่ามีได้วินิจฉัยตามหลักในมาตรา 437 ซึ่งบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษรอยู่แล้ว จะใช้หลักกฎหมายอื่นมาเพิ่มเติมหาถูกต้องไม่ คดีนี้น้ำมันเบนซินอยู่ในความครอบครองของจำเลย เพราะรถบรรทุกน้ำมันเป็นของจำเลยๆ ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 437 กรณีนี้ไม่ใช่เหตุสุดวิสัย เพราะลูกจ้างของจำเลยต่างหาก

ประมาทไม่ควรจะถ่ายน้ำมันในเมื่อมีเตาไฟอยู่ใกล้ ไม่ได้ใช้ความระมัดระวัง ส่วนโจทก์มิได้กระทำผิดอะไรด้วย เพราะเป็น เจ้าของตึกจึง ไม่มีเหตุผลที่จำเลยนั้นจะพ้นความรับผิด⁵

ซึ่งท่านศาสตราจารย์ ดร.จี๊ด เศรษฐบุตร ได้ให้ข้อสังเกตในฎีกาเหล่านี้ว่า "กล่าวโดยสรุป บทบัญญัติแห่งมาตรา 437 นี้ เป็นบทบัญญัติที่มีแนวรับรู้ทฤษฎีรับกันอยู่บ้าง จากบทกวีร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของเราปรากฏว่าผู้ร่างได้เทียบเคียงเองจากในหลักเก่าเสมอมาว่า ความรับผิดทางละเมิดตั้งอยู่บนมูลฐานของความคิด ดังนั้นจึงมีความไม่เอียงที่จะไม่นำหลักมาตรา 437 นี้มาใช้ หรือว่ามีละเมิดสาส์นหลักที่เอาหลักที่ว่า ข้อสันนิษฐานที่ขึ้นกันยอมถูกทำลายไปด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายมาใช้บังคับอย่างขยายความ อนึ่งหากนำมาใช้บังคับสาส์นก็ยังคงคำนึงถึงมูลฐานแห่งความรับผิดว่าตั้งอยู่บนความคิด จึงยอมให้อ้างความไม่คิดเป็นเหตุยกเว้นความรับผิดดังได้กล่าวมาแล้ว"⁶

อย่างไรก็ตาม มีคำพิพากษาฎีกาที่ศาลได้ตัดสินอย่างถูกต้อง เช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 1869/2492 - กระแสไฟฟ้าที่จัดขึ้นจำหน่ายยอมเป็นของที่เกิดอันตรายได้โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ เมื่อผู้รับอันตรายเนื่องจากสายไฟขาดอยู่ที่ถนน เจ้าของผู้จำหน่ายกระแสไฟฟ้าจะต้องรับผิด เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดจากความผิดของผู้เสียหายนี้เองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 437 โดยไม่ต้องคำนึงว่าเจ้าของทำการโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่

คำพิพากษาฎีกาที่ 241/2516 - ลูกจ้างของจำเลยนำเรือไปบรรทุกน้ำมันเบนซินจากคลังน้ำมันตามที่จำเลยใช้ เมื่อถ่ายน้ำมันเสร็จ ลูกจ้างของจำเลยแก้เชือกผูกเรือและติดเครื่องยนต์ เพื่อนำเรือออกจากท่า จึงเกิดไฟไหม้น้ำมันในเรือ เรือลอยไปปะทะกับทรัพย์สิน

⁵ พจน์ ปุณฺณปาณ, ละเมิด, สำนักอบรมศึกษาแห่งเนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ 3, 2525 หน้า 390.

⁶ จี๊ด เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 2 โครงการตำรามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2522, น.264

ของโจทก์ ไฟฟ้าทรัพย์สินของโจทก์เสียหายเช่นนี้ ความเสียหายเกิดจากน้ำมันเบนซิน ซึ่งเป็นทรัพย์สินเกิดอันตรายได้โดยสภาพและอยู่ในความครอบครองของจำเลย จำเลยต้องรับผิดชอบเพื่อ ความเสียหายนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายเกิดขึ้นแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของโจทก์เอง เมื่อจำเลยนำสืบได้ความแต่เพียงว่าลูกจ้างของจำเลยแก้ไขเชือกผูกเรือ และคิดเครื่องยนต์เรือได้ 5-10 นาที ก็เกิดระเบิดและไฟไหม้ จำเลยจึงไม่พ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 762/2517 - เมื่อโรงงานของจำเลยใช้เครื่องจักรเดินด้วยไฟฟ้าและไฟไหม้เดินลัดวงจร ไฟฟ้าเป็นทรัพย์สินอันเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ จำเลยผู้มีไว้ในครอบครองจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดจากไฟฟ้านั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดจากความผิดของผู้เสียหายเอง ตาม ปพพ.มาตรา 437 จำเลยนำสืบแต่เพียงว่า การตั้งโรงงานและการติดตั้งไฟฟ้าในโรงงาน จำเลยได้ปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการและมีเจ้าหน้าที่มาตรวจเสมอเท่านั้น แต่ไฟไหม้ขึ้นอย่างไรจำเลยไม่ทราบ จำเลยมิได้นำสืบว่าการที่ไฟฟ้าเดินลัดวงจรเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของโจทก์ จำเลยจึงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้โจทก์

ในเรื่องนี้ มีผู้ให้ความเห็นว่า "โจทก์ควรบรรยายฟ้องให้ถูกต้อง ไม่ควรบรรยายคลุม ทั้งมาตรา 420 (ละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ) และมาตรา 437 โดยไม่แยกให้ชัดเจน และศาลก็ยังคงใช้ 2 มาตราเป็นกัน ก็จะมีผลให้ความคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดในเรื่องละเมิดกลายเป็นว่า เมื่อใดก็ตามที่ความเสียหายเกิดจากยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลนั้นจะต้องเป็นผู้นำสืบแก้ตัวให้พ้นจากความรับผิดตามทั้งมาตรา 437 บรรคแรกบัญญัติไว้เสมอแม้แต่กรณีผู้กระทำละเมิดใช้ยานพาหนะเป็นเครื่องมือในการทำละเมิดก็อาจได้ประโยชน์จากข้อยกเว้นความรับผิดนี้ด้วยซึ่งไม่ถูกต้องนอกจากนั้นยังอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้ว่า ความรับผิดในทางละเมิดต้องมีความผิด (จงใจหรือประมาทเลินเล่อ) เสมอไป เว้นแต่กรณีความเสียหายเกิดจากทรัพย์สินอันตรายตามมาตรา 437 บรรค 2"⁷

⁷ สุขุม สุภนิศย์, คำอธิบายปพพ. ลักษณะละเมิด 2532, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.152

ในเรื่องนี้ ผู้เขียนมีความเห็นเช่นเดียวกับ รศ.สุชม สุภนิษฐ์ ที่ว่าโจทก์สมควรจะต้องบรรยายฟ้องให้ถูกต้อง มิฉะนั้นอาจจะฟ้องเคลือบคลุมได้ เนื่องจากหากโจทก์บรรยายฟ้องตามมาตรา 420 ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเป็นเหตุให้โจทก์เสียหาย แต่จำโจทก์บรรยายฟ้องตามมาตรา 437 ซึ่งไม่ต้องอ้างเรื่องจงใจหรือประมาทเลินเล่อแล้ว ภาระพิสูจน์จะตกอยู่กับจำเลยตามหลักการผลักภาระพิสูจน์จึงเป็นหน้าที่ของจำเลยที่จะยกข้อต่อสู้ตามกฎหมาย เพื่อให้ตนพ้นผิดและแม้จำเลยจะอ้างว่าตนไม่ประมาทเลินเล่อก็ไม่เป็นเหตุให้พ้นผิด จึงเห็นได้ว่ามาตรา 420 และ 437 มีหลักความรับผิดที่แตกต่างกันและภาระพิสูจน์ก็ต่างกันด้วย ดังที่ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภวิทย์ ได้กล่าวไว้ว่า "นอกจากหลักเกณฑ์แห่งละเมิดทั่วไปตามมาตรา 420 แล้ว กฎหมายยังบัญญัติกรณีเฉพาะเรื่องฐานะต่างๆ โดยวางหลักเกณฑ์แห่งความรับผิด รวมทั้งข้อยกเว้นที่จะปลดเปลื้องความรับผิดไว้นอกเหนือไปจากบทบัญญัติหลักทั่วไปตามมาตรา 420 เช่น มาตรา 423, 434, 436, และ 437 เป็นต้น⁸ ส่วนศาสตราจารย์ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ยังได้อธิบายเห็นว่า "ความรับผิดเพื่อละเมิดอาจเกิดแต่ความเสียหายที่สัตว์หรือทรัพย์สินใดๆ ก่อให้เกิดขึ้นซึ่งทั้งนี้มีบทบัญญัติไว้เป็นพิเศษในมาตรา 433 ถึง 437 เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากหลักทั่วไปในมาตรา 420"⁹ นอกจากนี้ศาสตราจารย์ไพจิตร บุญญพันธุ์ ยังได้สรุปว่า มาตรา 420 เป็นหลักเกณฑ์ละเมิดทั่วไป ส่วนตามมาตรานอื่นๆ ดังกล่าวไม่ใช่เรื่องละเมิดแต่เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะเรื่องที่ถูกกฎหมายให้รับผิดเท่านั้น และเห็นว่าการที่กฎหมายให้บุคคลต้องรับผิดยอมเป็นนิติเหตุ (fault juridique) อย่างหนึ่งเช่นเดียวกันกับการกระทำละเมิด คือเหตุที่กฎหมายให้บุคคลต้องรับผิด เมื่อเป็นนิติเหตุด้วยก็หรือคล้ายคลึงกันจึงได้นำมาบัญญัติไว้ในลักษณะละเมิดลักษณะเดียวกันอันเป็นวิธีบัญญัติกฎหมายที่ใช้กันในประเทศต่างๆ โดยทั่วไป เพื่อจะบัญญัติบทกฎหมายใดที่มีความใกล้ชิดอาจนำมาบัญญัติรวมไว้ในหมวดใดก็บัญญัติ

⁸ จิตติ ดิงศภวิทย์, คำอธิบายปพ.บรรพ 2 มาตรา 394-452, พิมพ์ครั้งที่ 4, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2523, น.272

⁹ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช, ปพ.ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้, 2509, น.618

ไว้ในหมวดนั้นโดย ไม่จำเป็นต้องจัดหมวดใหม่¹⁰

อย่างไรก็ตาม คงต้องรอดูคำพิพากษาของศาลต่อไปหากมีการบรรยายฟ้องคลุมอยู่ทั้ง 2 มาตราดังกล่าวนี้ ศาลจะมีความเห็นว่าเป็นฟ้องเคลื่อนคลุมหรือไม่อย่างไร

สำหรับการบรรยายฟ้องระหว่างพพ.มาตรา 437 วรรค 2 ซึ่งเป็นเรื่องละเมิด เนื่องจากทรัพย์อันตรายและการบรรยายฟ้องความผิดตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ซึ่งผู้เขียนได้วิจัยไว้ว่า คำว่า "ทรัพย์" หรือ "วัตถุ" มีความหมายเหมือนกัน มีปัญหาว่าจะบรรยายฟ้องอย่างไร ให้ถูกต้องไม่เคลื่อนคลุม เนื่องจากในบางครั้งทรัพย์หรือวัตถุที่ก่อให้เกิดอันตราย อาจเป็นทรัพย์อันตรายตามพพ.มาตรา 437 วรรค 2 และเป็นวัตถุอันตรายตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ด้วย ดังนี้ ผู้เขียนเห็นว่าโจทก์มีสิทธิที่จะเลือกฟ้องตามพพ. มาตรา 437 วรรค 2 หรือตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 ก็ได้ เพราะศาลสามารถวินิจฉัยเองได้ว่าคำบรรยายฟ้องของโจทก์ประสงค์ที่จะให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะจำเลยกระทำความผิดฐานใด เนื่องจากการบรรยายฟ้องคดีแพ่ง เพียงแต่โจทก์บรรยายให้แจ้งชัดซึ่งสภาพข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นว่านั้น (พวิพ.มาตรา 172) ก็เพียงพอแล้ว โจทก์ก็ไม่จำเป็นต้องระบุกฎหมายหรือมาตราที่ฟ้องในคำฟ้องนั้น ซึ่งแตกต่างจากการบรรยายฟ้องในคดีอาญาที่คำบรรยายฟ้องของโจทก์ต้องอ้างมาตราในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด (พวิอ.มาตรา 158) อย่างไรก็ตาม มีข้อที่ควรคำนึงในการบรรยายฟ้องตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 คือวัตถุที่จะก่อให้เกิดความเสียหายตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 จะต้องเป็นวัตถุที่ได้มีการประกาศบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมเสียก่อน และข้อควรคำนึงต่อไปคือ ความแตกต่างในเรื่องอายุความ สิทธิไล่เบียด และบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบ ตามที่ผู้เขียนได้วิจัยมาแล้วในบทก่อนๆ

¹⁰ ไพจิตร บุญคุ้ม, คำอธิบาย พพ. เรื่องข้อสันนิษฐานความผิดทางกฎหมาย พิมพ์ครั้งที่ 2, 2533 น.13

หน้าที่นำสืบและภาระพิสูจน์

ในคดีละเมิดที่เกิดจากการกระทำโดยประมาท ปัญหาที่โจทก์จะต้องประสบในคดีคือการหาพยานหลักฐานพิสูจน์ว่าจำเลยได้มีการกระทำอันเข้าลักษณะเป็นการ "ประมาทเลินเล่อ" ทั้งนี้เพราะ ป.วิ.พ.มาตรา 84 บัญญัติว่า "ผู้ใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริง ผู้กันต้องนำสืบ" ถ้าผู้เสียหายไม่อาจพิสูจน์ว่าจำเลยได้ก่อความเสียหายโดยประมาท ก็จะไม่มีโอกาสได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหาย จึงเป็นปัญหาที่มักคิดในทางทฤษฎีกฎหมายมีมาตรการผ่อนคลายภาระพิสูจน์ของผู้เสียหายอย่างไรบ้าง

ในประเทศอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 1863 ได้เกิดคดีละเมิดต่อร่างกายเรื่องหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่าคดีนี้ได้กลายเป็นแม่บทของลัทธิผลกภาระการพิสูจน์ คือคดีระหว่าง *Byrne V. Voadle*¹¹ ข้อเท็จจริงได้ความว่าจำเลยเป็นเจ้าของโรงเก็บสินค้าแปงสาธิตตั้งอยู่ริมถนน วันเกิดเหตุผู้เสียหายเดินผ่านบริเวณโรงเก็บสินค้าของจำเลย ฝูงเป้งสาธิต 1 ฝูง ไหลตกออกทางหน้าต่างหล่นใส่ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บ ศาล *Exchequer* ชี้ขาดให้จำเลยรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย แม้ไม่ปรากฏพยานหลักฐานทางการนำสืบให้เห็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อของจำเลย ท่าน *Baron Pallock* หัวหน้าผู้พิพากษาซึ่งนั่งฟังการพิจารณาอยู่ด้วยมีความรู้สึกตลอดเวลาที่ เหตุการณ์มีขึ้นครั้นที่จะเกิดขึ้นตามปกติ หากจำเลยระมัดระวังในการเก็บฝูงเป้งสาธิต จึงเกิดแรงบันดาลใจให้นำคำภาษาลาตินว่า "*ipsa loquitur*" ซึ่งตรงกับภาษาไทยว่า "พิสูจน์ตัวของมันเอง" (*the things speaks itself*) มาใช้เรียกคดีซึ่งมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นโดยมีความประมาทเลินเล่ออยู่ในตัวเอง ซึ่งคำ *ipsa loquitur* ได้ถูกขนานนามว่า "ลัทธิผลกภาระการพิสูจน์" และได้เป็นที่กล่าวถึงเสมอในการวินิจฉัยคดีที่มีข้อเท็จจริงทำนองเดียวกันนี้ เช่น คดีรถไฟชนขณะที่เล่นมรรางเดียว ฟังได้ว่าเป็นความประมาทเลินเล่อของผู้จัดการเดินรถ

ท่าน *Baron Pallock* ได้ให้เหตุผลในการวินิจฉัยความรับผิดชอบของจำเลยในคดีนี้ ดังนี้

¹¹ Stone, Problems in the Law of Tort V. II. (New orleans : Tulane Univ.; 1972, p.63-66

1. คดีนี้ โจทก์เป็นฝ่ายได้รับความเสียหาย โดยโจทก์ไม่มีโอกาสทราบเลยว่าเหตุเกิดขึ้นจากความประมาทเลินเล่อหรือไม่ จำเลยต่างหากที่เป็นฝ่ายทราบ
2. เป็นการเสี่ยงมากที่จะให้โจทก์ทำหน้าที่พิสูจน์ความประมาทเลินเล่อของจำเลย ดังนั้นหากปรากฏข้อเท็จจริงเบื้องต้นว่าจำเลยเป็นฝ่ายประมาท จำเลยก็ต้องพิสูจน์ว่าตนมิได้ประมาทเลินเล่อ
3. บุคคลมีหน้าที่ที่จะต้องจัดการควบคุมสิ่งของในโรงเก็บของตนด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดการตกหล่น โจทก์จึงไม่ต้องพิสูจน์ว่า "สิ่งของเหล่านั้นจะไม่ตกหล่นโดยปราศจากความประมาทเลินเล่อ"

นอกจากนี้ตามตำรากฎหมายแพ่งอาญาพื้นฐานของท่าน Wigmore อันเป็นตำราที่ดีเด่นเล่มหนึ่งซึ่งจัดพิมพ์ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1905 ได้สรุปเงื่อนไขของการหลักการการพิสูจน์ไว้ 3 ประการคือ¹²

1. อุบัติเหตุคดีนี้จะต้องมิใช่ เรื่องปกติที่เกิดขึ้นได้โดยปราศจากความประมาทเลินเล่อของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
2. ตัวแทนหรือวัตถุในความควบคุมหวงกันโดยลำพัง (exclusive control) ของจำเลย ได้ก่ออุบัติเหตุเช่นนั้นขึ้น
3. กรณีมิใช่การกระทำโดยสมัครใจของโจทก์ หรือโจทก์ประมาทร่วมด้วยในการก่ออุบัติเหตุเช่นนั้น

อย่างไรก็ตาม ซีวิลลอว์และ คอมมอนลอว์ต่างก็ได้มีการถ่ายทอดแนวความคิดทางกฎหมายละเมิดซึ่งกันและกันตลอดมา แม้ลัทธิหลักการพิสูจน์จะมีต้นกำเนิดจากคอมมอนลอว์ก็ได้ถ่ายทอดมายังซีวิลลอว์ด้วย เช่นประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน, ประมวลแห่งฝรั่งเศส (Code Napoleon) ลักษณะละเมิดซึ่งแม้จะบัญญัติใช้บังคับมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1804 ก่อนที่จะเกิดลัทธิหลัก

¹² Ibid. p. 63-66

ภาระการพิสูจน์ ซึ่งมี 5 มาตรา คือ มาตรา 1382-1386 โดยเฉพาะมาตรา 1384 วรรคแรกเป็นที่มาของปพ.มาตรา 437 แม้ตามถ้อยคำของตัวบทมิได้กำหนดให้มีการผลัการภาระการพิสูจน์ความประมาทเลินเล่อไปยังจำเลย แต่โดยการศึกษาของศาลสูงฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1896 เกี่ยวกับความรับผิดของผู้ควบคุมทรัพย์สินตามมาตรา 1384 วรรคแรกกว่าเป็น ความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) ผู้ควบคุมทรัพย์สินจะต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายแม้จะไม่ปรากฏความประมาทเลินเล่อของตนในคดีนั้น แต่ควรสังเกตว่า ลักษณะการคาดหมายนี้มีลักษณะเป็นการตั้งสมมติฐานความรับผิด (presumption of liability) ถือว่าจำเลยกระทำละเมิดต้องรับผิดชอบต่อความเสียหาย ไม่ต้องคำนึงถึงว่าจำเลยประมาทเลินเล่อหรือไม่ แต่จำเลยยกเรื่องเหตุสุดวิสัยและความบกพร่องของผู้เสียหายเองมา เป็นข้อแก้ตัวได้ตามหลักความรับผิดเด็ดขาดทั่วไป แต่การผลัการตามลัทธิผลัการพิสูจน์เป็นเพียงการตั้งสมมติฐานความผิด (presumption of fault) ของจำเลย จำเลยข่มแก้ตัวได้ว่ามิได้ประมาทเลินเล่อ¹³

ดังนั้น กฎหมายไทยย่อมได้รับอิทธิพลจากลัทธิผลัการภาระการพิสูจน์ด้วย ในกฎหมายลักษณะละเมิด แต่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นการตั้งสมมติฐานความประมาทเลินเล่อของจำเลย (presumption of fault) โดยมีตัวบทที่น่าพิจารณาและอาจถือได้ว่าเป็นแม่บทของการผลัการภาระการพิสูจน์ คือ มาตรา 422 ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อป้องกันบุคคลอื่น ๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ให้ตั้งสมมติฐานไว้ก่อนว่าผู้ฝ่าฝืนเป็นผู้ผิด" ซึ่งมาตรานี้จัดเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยผ่อนคลายนผู้เสียหาย ในการสืบพยานและมีโอกาสได้รับการชดใช้ค่าเสียหายได้แน่นอนขึ้น

เมื่อมาพิจารณา ปพ.มาตรา 437 วรรค 2 ซึ่งเป็นความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) แล้ว ความรับผิดของผู้ครอบครองทรัพย์สินอันตรายมีความคล้ายคลึงกับลัทธิผลัการภาระการพิสูจน์ แต่ข้อแตกต่างก็คือ มาตรา 437 เป็น "บทตั้งสมมติฐานความรับผิด" (fault) หรือ

13 คัมภีร์ แก้วเจริญ, ลัทธิผลัการภาระการพิสูจน์ในคดีละเมิด, วารสารอัยการปี 5 ฉบับที่ 58 ตุลาคม 2525, น.31-32 .

ความประมาทเลินเล่อ จำเลยจึงไม่มีโอกาสแก้ตัวว่าได้ใช้ความระมัดระวัง แต่อ้างเหตุสุดวิสัย หรือความผิดของผู้เสียหายเป็นข้อแก้ตัวได้ตามมาตรา 437 เปิดช่องไว้

เมื่อเป็นเช่นนี้ หลักการผลกภาระพิสูจน์ตามนัยของ ปพพ.มาตรา 437 จึงนำมาใช้กับ กรณีของพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ด้วยเนื่องจากมีหลักความรับผิดชอบเป็นอย่างเดียวกัน คือ หลักความรับผิดเด็ดขาด (Strict Liability) อย่างไรก็ตามในเรื่องของการนำสืบของ โจทก์ ปพพ.มาตรา 84 ได้บัญญัติว่า "ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งกล่าวอ้างข้อเท็จจริงอย่างใด ๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตนให้หนักแน่นขึ้นข้อเท็จจริงนั้นตกอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่กล่าวอ้าง แต่ว่า

1) คู่ความไม่ต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไป หรือซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ ซึ่งศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งได้รับแล้ว

2) ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายเป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่ความฝ่ายนั้นต้อง พิสูจน์แต่เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน

ดังนั้น หากโจทก์ฟ้องจำเลยในฐานะที่เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินอันตรายหรือวัตถุอันตราย ตามมาตรา 437 หรือตาม พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นเหตุให้โจทก์ได้รับความเสียหาย ถ้าจำเลยให้การต่อสู้ว่าจำเลยมิได้เป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินอันตรายหรือความเสียหายเกิดจาก เหตุสุดวิสัยหรือความผิดของโจทก์เอง ภาระพิสูจน์ของโจทก์จำเลยจะเป็นอย่างไรย่อมเป็นไป ตามประเด็นที่ปรากฏในคำฟ้องและคำให้การ กรณีนี้แม้โจทก์จะได้รับผลประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน ก็ตาม โจทก์ก็ต้องนำสืบข้อเท็จจริงซึ่งเป็นข้อสันนิษฐานเพื่อจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐาน นี้ ข้อที่โจทก์จะต้องนำสืบมี 3 ประการคือ

1. โจทก์ได้รับความเสียหาย
2. ทรัพย์สินก่อให้เกิดความเสียหายเป็นทรัพย์สินอันตรายหรือเป็นวัตถุอันตราย
3. จำเลยเป็นผู้ครอบครองทรัพย์สินนั้น

ส่วนจำเลยก็必须有ภาระต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะ ความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง โดยโจทก์ไม่ต้องนำสืบถึงความประมาทเลินเล่อของผู้ครอบครอง และในขณะเดียวกันหากจำเลยนำสืบว่าตนมิได้ประมาทเลินเล่อ แม้ฟังได้ตามนั้นก็ทำให้จำเลย

หลุดพ้นความรับผิดชอบ

สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตาม ปพพ. มาตรา 437 วรรค 2 และตามพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535

ความรับผิดชอบทางละเมิดนั้น กฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ เอกชนคนใดคนหนึ่งซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างอื่นโดยเฉพาะเจาะจง หากทำให้คืนสภาพเดิมไม่ได้ก็พยายามที่จะให้ใกล้เคียงกับ สภาพเดิมมากที่สุด ดังนั้นการกระทำให้ผู้อื่นเสียหายโดยผิดกฎหมาย ย่อมเป็นมูลเหตุประการหนึ่ง ที่จะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายนั้น ไม่ว่าจะกระทำ "ละเมิด" ดังกล่าวนั้นจะเป็น การกระทำอันเป็นละเมิดตามมาตรา 420 อันเป็นหลักทั่วไป หรือเป็นละเมิดตามที่กฎหมาย บัญญัติไว้ว่าให้ต้องรับผิดชอบหรือเป็นข้อสันนิษฐานความรับผิดชอบก็ตาม

ในที่นี้จะขอกล่าวถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยละเมิดทั้งที่เป็นความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากทรัพย์สินตาม ปพพ. มาตรา 437 วรรค 2 และความเสียหายที่เกิดจาก พรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ การชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากทรัพย์สินตาม ปพพ. มาตรา 437 วรรค 2 นั้น ต้องบังคับใช้ตามหลักของ มาตรา 438 ถึงมาตรา 448 อันเป็นหลักที่ว่าด้วยค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด ซึ่งใช้บังคับกับการกระทำละเมิดทุกชนิดแม้ว่าหลักเกณฑ์ที่จะใช้บังคับการกระทำความผิดของผู้ละเมิดจะต่างกัน ก็ตาม กล่าวคือ ผู้กระทำละเมิดตามมาตรา 420 ย่อมต้องพิจารณาถึงความจงใจหรือประมาท เลินเล่อ ส่วนผู้กระทำละเมิดตามมาตรา 437 วรรค 2 แม้ไม่จงใจก็ยังคงต้องรับผิดชอบ ดังได้กล่าว มาแล้วในบทต้น ๆ ส่วนสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตาม พรบ. วัตถุประสงค์ราย 2535 ได้มีบัญญัติไว้ใน หมวดที่ 3 "หน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่ง" มาตรา 57-มาตรา 69

1. สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายตาม ปพพ.มาตรา 437 วรรค 2

การทำให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนไม่มีการกระทำละเมิด หรือให้ผู้เสียหายได้กลับคืนใกล้เคียงกับฐานะเดิมมากที่สุดที่จะทำได้ เป็นหลักพื้นฐานของความมุ่งหมายในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากการกระทำละเมิด

มาตรา 420 บัญญัติว่า "ผู้ใจจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้กระทำละเมิด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น" และมาตรา 437 บัญญัติว่า "บุคคลใดครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะอย่างใด ๆ อันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่ยานพาหนะนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าการเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความข้อนี้ให้ใช้บังคับได้ตลอดถึงบุคคลผู้มีไว้ในครอบครองของตนซึ่งทรัพย์สินเป็นของเกิดอันตรายได้โดยสภาพ หรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สิน ด้วย ทิวา "จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน" (bound to make compensation therefor) หมายถึงอะไรต้องดูมาตรา 438 ซึ่งบัญญัติอยู่ในหมวด 2 ว่าด้วย "ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด"

มาตรา 438 วรรค 2 บัญญัติว่า "อนึ่งค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำเนิดด้วย"

คำว่า "ค่าสินไหมทดแทน" เมื่อพิจารณาตามมาตรา 438 วรรค 2 แล้ว คำว่า "ค่าสินไหมทดแทน" หมายถึงการคืนทรัพย์สิน การใช้ราคาทรัพย์สิน การใช้ค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อกำเนิด และยังหมายรวมถึงการใช้ค่าเสียหายในกรณีอื่นด้วยนอกจาก 3 กรณีที่กล่าวมานี้ เนื่องจากมาตรา 438 วรรค 2 ใช้คำว่า "อนึ่ง" ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่ การคืนทรัพย์สิน ฯลฯ คำว่า "ได้แก่" หมายถึง อาจหรือย่อมรวมถึงนั่นเอง¹⁴ เมื่อแปลความประกอบกับวรรคแรกและมาตราอื่น จึงไม่ได้จำกัดไว้เฉพาะกรณีตาม

14 ฉบับภาษาอังกฤษ ใช้คำว่า "may include"

ที่บัญญัติไว้ในวรรค 2 แต่ประการใด ประกอบกับมาตรา 438 วรรคแรกที่บัญญัติว่า "ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด" ดังนั้นหากแปลการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนว่ามีเฉพาะ 3 ประการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 438 วรรค 2 คือการคืนทรัพย์สินใช้ราคาและค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ เท่านั้นไม่รวมถึงกรณีอื่นด้วย การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจะมีความหมายแคบลงไปมากเพราะกรณีนอกจากนี้ก็ไม่เป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เช่น การที่ศาลจะสั่งให้บุคคลผู้ทำละเมิดจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้เสียหายคืนดีตามมาตรา 447 เป็นต้น อนึ่งหากเป็นค่าสินไหมทดแทนที่บัญญัติเฉพาะกรณี ก็ให้ชดใช้ไปตามที่กฎหมายบัญญัติในกรณีใดๆ ดังบัญญัติในมาตรา 443-447 ดังนี้

1. มาตรา 443 ค่าสินไหมทดแทนในกรณีทำละเมิดเขาถึงตาย
2. มาตรา 444 ค่าสินไหมทดแทนกรณีทำละเมิดต่อร่างกายและอนามัย
3. มาตรา 445 ค่าขาดประโยชน์แรงงาน
4. มาตรา 446 ค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงิน
5. มาตรา 447 ค่าสินไหมทดแทนต่อชื่อเสียง

ส่วนคำว่า "ค่าเสียหาย" ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติคำนิยามไว้โดยตรง แต่ได้บัญญัติในมาตรา 438 วรรค 2 ว่า "รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อกวนด้วย"

อนึ่ง ยังมีบทบัญญัตินอกจากมาตรา 438 ซึ่งได้บัญญัติเกี่ยวกับค่าเสียหายไว้คือ มาตรา 222 บัญญัติว่า "การเรียกค่าเสียหาย ได้แก่ เรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหาย เช่น ที่ตามปกติ ย่อมเกิดขึ้นแต่การไม่ชำระหนี้..." ซึ่งในกรณีจะนำมาตรา 222 อันเป็นบทบัญญัติทั่วไปในลักษณะที่มิใช่บังคับแก่หนี้ละเมิดไม่ได้ เพราะหนี้ละเมิดนั้นความเสียหายเกิดขึ้นแล้วจึงเกิดหนี้ผลแห่งความเสียหายจึงไม่อาจคาดหมายได้ การเยียวยาทางละเมิดจึงเป็นการทำให้ผู้ถูกละเมิดกลับคืนสู่สภาพเดิมเท่าที่จะทำได้ ส่วนความเสียหายที่เกิดจากหนี้ คู่กรณีสามารถคาดหมายถึงความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นเมื่อมีการผิดสัญญาไม่ชำระหนี้ ดังนั้นความรับผิดในหนี้ละเมิด ผู้ทำ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3807/2534 - การที่โจทก์เสียหายไปข้างหนึ่งและต้องเจ็บปวดทรมานทุกข์ทรมานนั้นว่าเป็นความเสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์ ถือเป็นความเสียหายที่มีไขด้ว้เงินอย่างหนึ่ง โจทก์มีสิทธิจะเรียกค่าเสียหายส่วนนี้ได้ ตาม ปพพ.มาตรา 446

ตัวอย่างค่าเสียหายที่โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1434/2479 โจทก์ยื่นคำร้องขอผิดกระทรวงศาล จำเลยจึงคัดค้าน และศาลได้สั่งให้ยกคำร้องของโจทก์เสีย ดังนี้ โจทก์จะมาฟ้องเรียกค่าเสียหายโดยอ้างเหตุว่าโจทก์ต้องเสียค่าธรรมเนียมและค่าทนายในคดีนั้นจากจำเลยหาได้ไม่

เมื่อการเสียหายของโจทก์มิได้เกิดขึ้น เพราะการกระทำของจำเลยแล้ว โจทก์จะฟ้องเรียกค่าเสียหายจากจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 292/2502 ค่าเสียหายฐานละเมิดนั้น ไม่รวมถึงค่าที่ต้องสูญเสียบุตรไปเพราะละเมิด นอกเหนือจากค่าที่ต้องขาดอุปการะตามกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2680/2528 ค่าจ้างนักสืบทำการสืบหาตัวผู้กระทำความผิด เป็นค่าเสียหายที่ไกลกว่าเหตุซึ่งไม่สมควรแก่พฤติการณ์ตาม ปพพ.มาตรา 438 โจทก์ไม่มีสิทธิเรียกได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3999/2533 - ค่าเสียหายในคดีละเมิดที่โจทก์จะเรียกจากจำเลยได้ต้องเป็นค่าเสียหายโดยตรงที่เกิดจากการกระทำที่จำเลยกระทำละเมิดต่อโจทก์ ดังนี้ คำรณเท็กซึ่งพานไปให้ปากคำต่อพนักงานสอบสวน และค่าถ่ายรูปเพื่อใช้ประกอบคดีจึงมิใช่เป็นค่าเสียหายโดยตรงที่เกิดจากการทำละเมิดของจำเลย โจทก์เรียกเอาจากจำเลยไม่ได้

2. ศาลเป็นผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทน

มาตรา 438 ได้กำหนดอำนาจให้ศาลเป็นผู้กำหนดค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดไว้ในวรรคแรกว่า

"ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด "

ฉะนั้นวรรคแรกจึงหมายถึงกำหนดให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะให้มีการชดใช้กันโดยวิธีใด และเป็นจำนวนเท่าใดโดยให้พิจารณาตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด ดังนั้นศาลจึง

เป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญในการพิจารณาค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย โดยให้ศาลเป็นผู้ฟังข้อเท็จจริงตามพยานหลักฐานของโจทก์และกำหนดว่าโจทก์ควรได้รับการชดใช้เยียวยาอย่างน้อยเพียงใดและอย่างไร โดยพิจารณาจากลักษณะแห่งการกระทำของจำเลยและผลเสียหายเป็นกรณีๆ ไป ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การชดใช้ค่าสินไหมทดแทน กฎหมายได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายได้เพียง 5 กรณี ดังนี้

1. มาตรา 443 ค่าสินไหมทดแทนในกรณีทำละเมิดเขาถึงตาย
2. มาตรา 444 ค่าสินไหมทดแทนกรณีทำละเมิดต่อร่างกายและอนามัย
3. มาตรา 445 ค่าขาดประโยชน์แรงงาน
4. มาตรา 446 ค่าสินไหมทดแทนอันมิใช่ตัวเงิน
5. มาตรา 447 ค่าสินไหมทดแทนต่อชื่อเสียง

ดังนั้นหากเป็นค่าเสียหายนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ใน 5 กรณีดังกล่าว ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ทำละเมิดรับผิดชอบได้ และแม้โจทก์จะขอมาในฟ้อง ศาลก็จะไม่พิพากษาให้ตามที่โจทก์ขอ เช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1550/2518 ค่าเสียหายเพราะละเมิดทำให้นุตรของโจทก์ตาย ต้องบังคับตามมาตรา 443 ไม่มีบทบัญญัติให้เรียกค่าชอกช้ำระกำใจด้วย

อย่างไรก็ตาม มาตรา 438 วรรคสอง ยังได้กำหนดให้ค่าสินไหมทดแทนในคดีละเมิดที่โจทก์มีสิทธิเรียกได้ คือ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อกำขึ้นนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "ค่าเสียหายอันพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อันได้ก่อกำขึ้น" นั้น มีความหมายกว้างมาก และถือเป็นการยืนยันว่าถ้าโจทก์ได้รับความเสียหายอย่างใดๆ อันเกิดจากละเมิด โจทก์มีสิทธิเรียกค่าเสียหายเพื่อชดใช้ความเสียหายนั้นๆ ได้¹⁶ แต่เท่าที่ปรากฏใน

¹⁶ สุขุม สุขนิคย์, ค่าสินไหมทดแทนในมาตรา 438, สิทธิของผู้เสียหายและอำนาจตามกฎหมายของศาล, ครอบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภวิทย์, คณะนิติศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, น.80

ปัจจุบัน เป็นความเข้าใจของนักกฎหมายและมีแนวคำพิพากษายืนยันไปในทำนองว่า หากมีคำเสียหายที่นอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 443-447 แล้ว ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ทำละเมิดรับผิดชอบ บทบัญญัติตอนท้ายดังกล่าวจึงเป็นบทบัญญัติที่โจทก์เองก็ไม่ได้ใช้ กล่าวคือ โจทก์ไม่ขอมาในฟ้อง ศาลจึงพิพากษาให้ไม่ได้จึงทำให้ศาลก็ไม่อาจแสดงบทบาทในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา 438 วรรคแรกโดยชัดแจ้ง

ฉะนั้น เมื่อพิจารณามาตรา 438 วรรคแรกแล้ว น่าจะเป็นว่าหากโจทก์สามารถสืบพยานให้ศาลเห็นได้ว่า โจทก์เสียหายจากการกระทำละเมิดแล้ว ศาลต้องพิจารณาให้ ซึ่งหากเป็นความเสียหายเฉพาะกรณีตามมาตรา 443-447 ศาลก็พิจารณาให้ตามนั้น แต่หากโจทก์นำสืบได้ว่ามีความเสียหายนอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกได้อีกโดยไม่ต้องกันหาว่า มาตรา 443-447 ได้บัญญัติรับรองสิทธิของโจทก์ไว้หรือไม่ประการใด¹⁷ เพราะเป็นอำนาจของศาลโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายที่จะกำหนดให้ตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 438 วรรคแรก นั่นก็คือศาลสามารถกำหนดค่าสินไหมทดแทนให้พอสมควรกับพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด หากเป็นเช่นนั้นได้โจทก์ก็จะได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายตามความเป็นจริงมากขึ้น ความเสียหายของผู้เสียหายจะเหลือน้อยลงเท่าที่จะทำได้อันเป็นวัตถุประสงค์ของการชดใช้ค่าเสียหายในคดีละเมิด

3. สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งตาม พรบ. วัตถุประสงค์ราช พ.ศ. 2535

พรบ. วัตถุประสงค์ราช พ.ศ. 2535 ได้ตราบัญญัติขึ้นโดยยกเลิกพระราชบัญญัติวัตถุประสงค์ราช พ.ศ. 2510 และพระราชบัญญัติวัตถุประสงค์ราช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2516 เพื่อเป็นการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัตถุประสงค์ราชให้มีความเหมาะสมกับปัจจุบันที่มีการนำวัตถุประสงค์ราชมาใช้ในกิจการต่างๆ เป็น

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, น. 80

จำนวนมาก เพื่อให้กฎหมายมีขอบเขตครอบคลุมวัตถุอันตรายต่างๆ ทุกชนิด¹⁸ ดังนั้น พรบ. วัตถุ-
อันตราย พ.ศ. 2535 จึงเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนที่ต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุ
อันตรายเหล่านี้โดยตรง เช่น ผู้ครอบครอง, ผู้จำหน่าย ฯลฯ และบุคคลภายนอกที่ต้องได้รับความ
ความเสียหายจากวัตถุอันตรายเหล่านี้ โดยมีรัฐเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการควบคุมและ
หากบุคคลผู้เกี่ยวข้องไม่ปฏิบัติตามก็อาจต้องได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับหรือทั้งจำทั้งปรับ (ดัง
ปรากฏอยู่ในหมวด 4 บทกำหนดโทษ)

สำหรับในเรื่องสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535
ซึ่งเป็นประเด็นจะต้องวิจัยในหัวข้อนี้กัน ดังที่ได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า พรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ.
2535 ได้บัญญัติขึ้นโดยให้ยกเลิกกฎหมาย 2 ฉบับ คือ พรบ. วัตถุมีพิษ พ.ศ. 2510 และพรบ.
วัตถุมีพิษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2516 แต่เมื่อพิจารณาพพ. มาตรา 437 วรรคสอง ซึ่งเป็นความรับ
ผิดละเมิดเนื่องจากทรัพย์สินอันตราย ทั้งพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และ พพ. มาตรา 437
วรรคสองต่างก็บัญญัติถึง "สิ่งที่เป็นอันตราย" เช่นเดียวกันจึงมีความเกี่ยวข้องกัน โดยใน
พพ. นี้บัญญัติไว้กว้างๆ เพียงว่า "ทรัพย์สินที่เป็นอันตราย" หมายถึง ทรัพย์สินเป็นของเกิด
อันตรายได้โดยสภาพหรือโดยความมุ่งหมายที่จะใช้หรือโดยอาการกลไกของทรัพย์สินนั้น ส่วนคำว่า
"วัตถุอันตราย" ในพรบ. นี้ได้ให้คำนิยามไว้ว่าหมายถึงวัตถุต่างๆ (มาตรา 4) และเมื่อเกิด
ความเสียหายขึ้นตามพพ. มาตรา 437 การชดเชยค่าสินไหมทดแทนและอายุความที่จะใช้สิทธิ
เรียกร้องต้องเป็นไปตามมาตรา 438-448 อย่างไรก็ตาม หากเกิดความเสียหายขึ้นเนื่องจาก
วัตถุอันตราย สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งให้เป็นไปตามมาตรา 57 ถึงมาตรา 69 เมื่อ
พิจารณาบทบัญญัติมาตรา 57 ซึ่งบัญญัติอยู่ในหมวด 3 หน้าที่และความรับผิดชอบทางแพ่งว่า "บทบัญญัติ
ในหมวดนี้ไม่เป็นการลบล้างหรือจำกัดหน้าที่ และความรับผิดชอบทางแพ่งที่บุคคลมีอยู่ตามบทบัญญัติใน
หมวดอื่นหรือของบทกฎหมายอื่น" ทำให้เข้าใจว่าหากผู้เสียหายฟ้องต่อศาลว่าได้รับความเสียหาย
ตามพรบ. วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เพื่อขอให้จ่ายค่าสินไหมทดแทน ดังนี้ค่าสินไหมทด

18 หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

แทนที่จะใช้กันอย่างไร แต่ไหน เพียงใด เพราะกฎหมายทั้งสองฉบับมีความแตกต่างกันหลายประการ (ดังที่ได้วิจัยในบทเปรียบเทียบแล้ว) แต่ในขณะที่เดียวกัน หน้าทีและความรับผิดชอบแห่งที่บัญญัติไว้ในพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 ก็บัญญัติไว้เพียงบางส่วน บางส่วนก็บัญญัติไว้ชัดเจน เช่นอายุความของการใช้สิทธิเรียกร้อง ส่วนที่ไม่ได้บัญญัติไว้เช่นรายละเอียดของการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนกรณีผู้เสียหายได้รับอันตรายแก่ร่างกาย อนามัย กรณีทำให้เขาถึงตาย ฯลฯ เหล่านี้ก็ยังคงต้องบังคับตามพพ. อันเป็นบททั่วไปหรือไม่ ดังนี้ หากแยกประเภทกฎหมายทั้งสองฉบับนี้แล้ว จะเห็นว่า พพ. เป็นกฎหมายทั่วไปซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับทั่วไปโดยไม่จำกัดบุคคล เป็นกฎหมายที่ใช้แก่ทุกคน¹⁹ ส่วนพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายพิเศษเพราะใช้บังคับจำกัดบุคคล²⁰ คือบังคับเฉพาะบุคคลที่มีวัตถุประสงค์รายไว้ในกรอบของ จำหน่ายผลิต ฯลฯ ซึ่งโดยปกติทั่วไปหากกฎหมายทั่วไปและกฎหมายพิเศษใช้บังคับในเวลาเดียวกันในเรื่องเดียวกัน ต้องใช้บทกฎหมายพิเศษโดยไม่ใช้กฎหมายทั่วไป²¹ แต่จากมาตรา 57 ของพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 จะเห็นได้ว่ากฎหมายพิเศษไม่ยกเลิกกฎหมายทั่วไป โดยกฎหมายพิเศษไม่ลบล้างหรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบแห่งที่มีในกฎหมายอื่น ซึ่งให้หมายถึงกฎหมายอื่นรวมทั้ง พพ. ด้วย ดังนั้นหน้าที่และความรับผิดชอบแห่งที่บัญญัติในพพ. อันเป็นกฎหมายทั่วไปจึงยังใช้บังคับอยู่ เพราะมาตรา 57 บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง กล่าวคือ การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเกิดความเสียหายจากพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 ให้บังคับตามกฎหมายลักษณะละเมิดว่าด้วยสินไหมทดแทน ซึ่งบัญญัติไว้ตั้งแต่มาตรา 438-447 อันเป็นหลักทั่วไปซึ่งเป็นความประสงค์ของ พรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 เนื่องจากมิได้บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะต่างหาก ยกเว้นเรื่องอายุความของการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่ง ซึ่ง พรบ. วัตถุประสงค์รายบัญญัติไว้ชัดเจนต่างหากและกำหนดเวลาแตกต่าง

19-20 หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 6 พ.ศ. 2515, น. 102

21 เรื่องเดียวกัน, น. 103

จากหลักของปพพ. (รายละเอียดเรื่องอายุความ) จึงต้องบังคับใช้ตามบทบัญญัติแห่งพรบ. วัตถุประสงค์ราย พ.ศ. 2535 นี้

กล่าวโดยสรุป สหิทธิเรียกร้องทางแพ่งส่วนใดที่มีได้บัญญัติเป็นกรณีต่างหากให้ใช้ปพพ. ว่าด้วยละเมิดอันเป็นบททั่วไปบังคับ แต่ในส่วนที่กฎหมายทั้งสองฉบับนี้ต่างก็บัญญัติแต่บัญญัติไว้แตกต่างกัน เมื่อโจทก์เลือกที่จะฟ้องตามกฎหมายฉบับใดแล้ว ให้ยึดถือกฎหมายฉบับที่ฟ้องเป็นหลักเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดี

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย